

Nr 286.

Godkänd av första kammaren den 28 maj 1931.

Godkänd av andra kammaren den 28 maj 1931.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående uppförande av byggnader för karolinska sjukhuset m. m.

(Statsutskottets utlåtande nr 148.)

Till Konungen.

I den till riksdagen den 3 januari 1931 avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1931/1932 har Eders Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln (punkt 126 av det vid statsverkspropositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för nämnda dag) föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, till uppförande av byggnader för karolinska sjukhuset i Stockholm m. m. för budgetåret 1931/1932 under åttonde huvudtiteln för ändamålet beräkna ett extra reservationsanslag av 750,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, den 20 februari 1931 dagtecknad proposition, nr 132, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för sistnämnda dag, föreslagit riksdagen dels besluta

att uppförandet av det nya kliniska sjukhus, benämnt karolinska sjukhuset, varom 1930 års riksdag fattat beslut, skall i huvudsaklig överensstämmelse med av arkitekten E. C. Westman år 1928 upprättade, numera överarbetade ritningar och kostnadsförslag i första byggnadsetappen omfatta:

a) följande kliniker med polikliniker, nämligen en medicinsk, en kirurgisk, en radioterapeutisk, en oftalmologisk, en oto-laryngologisk och en obstetrisk-gynekologisk klinik, ävensom ett röntgendiagnostiskt institut;

Bihang till riksdagens protokoll 1931. 14 saml. Nr 286.

b) följande för klinikerna gemensamma inrättningar, nämligen isoleringsavdelning, tandpoliklinik, centrallaboratorium, badavdelning, gymnastikavdelning, apotek, desinfektionsavdelning, kök och matsalar, tvättinrättning, begravningskapell, personalbostäder, förråds- och verkstadslokaler ävensom ångpanneanläggning; samt

c) en patologisk institution;

att med den radioterapeutiska kliniken skall sammanföras cancerföreningens i Stockholm nuvarande vårdanstalt för kräftsjuka, radiumhemmet, ävensom forskningsavdelningar, allt i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som en av Hans Maj:t Konungen tillsatt kommitté i betänkande den 23 maj 1929 angivit och som av honom godkänts, samt i enlighet med den närmare överenskommelse, som Eders Kungl. Maj:t kan komma att träffa med styrelserna för jubileumsfonden och cancerföreningen;

att avtal må träffas rörande samarbete för sjukhusets uppförande och drift mellan staten, Stockholms stad och Stockholms läns landsting i enlighet med av chefen för ecklesiastikdepartementet i stadsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 14 mars 1930 förordade samt av staden och landstinget godtagna bestämmelser;

att byggnadsföretaget skall finansieras i huvudsaklig överensstämmelse med de av nämnda departementschef i samma statsrådsprotokoll förordade grunderna;

dels i enlighet härmed till ifrågavarande byggnadsarbeten i första etappen samt till bestridande av utgifter för uppgörande av detaljritningar, arbetsbeskrivningar m. m., ävensom till övriga i samband med dessa byggnadsarbeten stående administrationskostnader bevilja ett belopp av 11,626,984 kronor samt därav för budgetåret 1931/1932 såsom extra reservationsanslag anvisa 750,000 kronor;

dels ock medgiva att till det under åttonde huvudtiteln för budgetåret 1930/1931 uppförda reservationsanslaget till kommittéer och utredningar genom sakkunniga må från det för samma budgetår anvisade extra reservationsanslaget av 300,000 kronor till förberedande arbeten för karolinska sjukhuset överföras ett belopp av 20,000 kronor.

Karolinska institutets byggnadsfråga fick, efter att under många år hava varit föremål för ingående utredningar och sedan förberedande åtgärder vid olika tillfällen beslutats av Eders Kungl. Maj:t och riksdagen, år 1930 sin principiella lösning, i det att riksdagen då bestämde, att för institutets behov ett nytt kliniskt sjukhus samt nya lokaler för institutets teoretiska avdelningar skulle uppföras å det s. k. Norrbackaområdet i Solna socken invid Stockholm. Härmed hade riksdagen tagit slutgiltig ställning till själva huvudsaken. Vad åter angår sättet för realiserandet av detta omfattande byggnadsföretag, påkallade 1930 års riksdag förnyad utredning i två olika hänseenden, nämligen *dels* rörande möjligheten att åvägbringa ett sådant avtal med Stockholms stad, som innebar ett övertagande från stadens sida av ett

större antal vårdplatser å det nya sjukhuset än enligt det då föreliggande preliminära avtalet, *dels ock* i fråga om byggnadsförslaget, för vilket kostnaderna enligt riksdagens mening borde genom en överarbetning väsentligt nedbringas.

Resultatet av den begärda nya utredningen föreligger nu i Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition, varav inhämtas, att utredningen verkställes i överensstämmelse med de av riksdagen givna direktiven. Tyvärr har densamma i det förra avseendet lämnat ett negativt svar, i det att Stockholms stad ställt sig avvisande gentemot anbudet att redan nu övertaga ett större antal vårdplatser. Tanken härpå får vid sådant förhållande givetvis tills vidare skjutas åt sidan. I det senare hänseendet däremot har den nya utredningen varit mera framgångsrik. En kostnadsbesparing av väsentligt mer än 2 millioner kronor har vunnits, och därtill kommer, att överarbetningen, enligt vad av sakkunniga bedömare vitsordats, i vissa avseenden lett till förbättringar av byggnadsförslaget rent sjukhustekniskt sett. Riksdagen anser sig böra särskilt framhålla, att den genom minskning av reservlokaler gjorda besparingen utgör endast en ringa del, knappast en tiondel, av den totala kostnadsminskningen, och att den ojämförligt största besparingen skett genom reduktion av byggnadskuben (med omkring 11 procent), ett mera koncentrerat byggnadsätt samt billigare byggnadskonstruktioner. Av kostnadsminskningen hänför sig visserligen ett belopp av 281,024 kronor till en av 1930 års sjukhuskommission företagen nedsättning av å-priserna för grunder och bjälklag, vilka beräknats för högt i det förra förslaget, men även om denna summa frånräknas, uppgår likväl besparingen till närmare 2 1/2 miljoner kronor.

Nu senast påpekade förhållanden äro i och för sig ägnade att väcka tillfredsställelse. Å andra sidan synes det emellertid förklarligt att, då det gäller ett byggnadsföretag av den omfattning, varom här är fråga, — enligt de nya beräkningarna skulle totalkostnaden för första etappens byggnader, fränsett utrustningskostnaderna, uppgå till 21,400,000 kronor, varav statens andel skulle utgöra i runt tal 11,900,000 kronor — förslaget, trots vidtagna nedskärningar och förbättringar, utsattes för kritik, och att ett ingående övervägande sker, beträffande frågan huruvida ej ytterligare besparingar kunna vidtagas utan ändamålsenlighetens eftersättande.

Den granskning riksdagen underkastat förslaget, har icke givit stöd för den uppfattningen, att förslaget även i det reviderade skick, vari det nu föreligger, skulle vara onödigt omfattande. Det beräknade platsantalet kommer enligt riksdagens övertygelse att väl motsvara behovet vid den tid, då sjukhuset står färdigt, och något slöseri med utrymmen eller eljest ifråga om byggnadernas anordning och arkitektoniska utstyrelse har icke kunnat påvisas. Riksdagen vill dock ingalunda göra gällande, att förslaget är sådant, att icke genom förändringar under byggnadsarbetets fortgång förenklingar och besparingar ävensom förbättrade anordningar kunna tänkas. Dylika förändringar förutsättas även i den kungl.

propositionen skola bliva möjliga, och riksdagen utgår från att ledningen av byggnadsarbetena skall så organiseras, att garantier erhållas för ett tillbörligt beaktande av besparingsintresset. Härtill återkommer riksdagen i det följande. Vid sin prövning av det överarbetade byggnadsförslaget har riksdagen emellertid icke funnit anledning till sådana anmärkningar mot detsamma, att skäl föreligga att ställa sig avvisande däremot. Tvärtom har riksdagen fått det intrycket, att förslaget i stort sett förtjänar att bliva godtaget såsom den plan, efter vilken i huvudsak den stora sjukhusanläggningen bör komma till utförande.

Då riksdagen alltså anser sig kunna medgiva, att karolinska sjukhuset i sin första etapp kommer till utförande i huvudsak på det sätt, som framgår av det överarbetade byggnadsförslaget, vill riksdagen likväl vid detta medgivande knyta ett betydelsefullt villkor. Enligt departementschefens mening borde byggnadsförslaget handhavas av en särskild kommitté, vilken skulle tillsättas av Eders Kungl. Maj:t och bestå av representanter för »ekonomiska, medicinska och byggnadstekniska synpunkter» samt för Stockholms stad och Stockholms län ävensom för arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse och jubileumsfonden. Denna kommitté skulle äga företaga mindre ändringar i byggnadsplanen, därest de icke medförde ökade kostnader. Departementschefen yttrar vidare (s. 51 i propositionen) om kommitténs verksamhet, att han förutsätter, att vid de definitiva ritningarnas uppgörande och vid byggnadsarbetets utförande byggnadskommittén allvarligt bemödar sig att, så vitt möjligt är, nedbringa byggnadskostnaderna. Även riksdagen anser det lämpligast att, då det gäller ett så omfattande byggnadsföretag som det nu förevarande, där det dessutom är nödvändigt att stå i en nära kontakt med i medicinska och sjukvårdsfrågor sakkunniga personer, byggnadsföretaget omhänderhaves av en särskild kommitté, liksom i flera liknande fall tidigare skett. Denna kommitté vill riksdagen emellertid — utöver de åligganden, som i allmänhet böra påvila ett sådant organ och som i propositionen berörts — tillägga en alldeles speciell uppgift. Riksdagen anser det nämligen icke tillräckligt med en helt generell anmaning till kommittén att söka ernå besparingar i kostnaderna; enligt riksdagens mening bör såsom en av kommitténs viktigaste funktioner uttryckligen stadgas, att kommittén skall oavlåtligen genom i god tid verkställda undersökningar och beräkningar sträva att åstadkomma alla de förenklingar och besparingar, som äro förenliga med en ändamålsenlig anordning av sjukhusanläggningen. Denna kommitténs besparingsfunktion bör på lämpligt sätt komma till uttryck även i det sätt, varpå kommittén organiseras och sammansättes. Kommittén bör icke göras alltför omfattande, men nödvändigt är enligt riksdagens åsikt att besparingsintresset i densamma erhåller en eller flera särskilda representanter. Det torde vara förtjänt att övervägas, om ej detta intresse bäst tillgodosåges, därest — utom fackkunskapen — jämväl det praktiska lekmanaförståndet bleve i kommittén företrätt.

Såsom departementschefen framhållit, bör det tillkomma byggnadskommittén att på egen hand vidtaga mindre ändringar i byggnadsplanen, som ej äro ägnade att medföra ökade kostnader. Skulle det däremot bliva fråga om mera genomgripande omläggningar, vilket väl med ett företag av denna art och omfattning måste antagas komma att inträffa, bör det givetvis åligga kommittén att underställa saken Eders Kungl. Maj:ts prövning. På Eders Kungl. Maj:ts ankommer sedermera att avgöra, huruvida frågan är av beskaffenhet att böra hänskjutas till riksdagen. Genom att år för år anvisningar å byggnadsanslaget måste äskas hos riksdagen, blir riksdagen i tillfälle att steg för steg följa och kontrollera byggnadsarbetenas fortskridande. Härvid har riksdagen möjlighet att tillse, att de ekonomiska synpunkterna vederbörligen beaktats och att i övrigt företaget skötes på ett rationellt sätt. I detta sammanhang vill riksdagen framhålla angelägenheten av att när byggnadsarbetena igångsättas detta sker på ett sådant sätt i fråga om den ordning, i vilken de olika byggnaderna komma till utförande, att ej eventuella besparingsåtgärder försvåras eller förhindras.

Riksdagen håller före, att den blivande byggnadskommittén näppeligen kommer att kunna på ett tillfredsställande sätt sköta sin uppgift, om den ej genom en generalplans upprättande gör klart för sig redan från begynnelsen, huru de olika delarna av tomtområdet lämpligen böra disponeras och huru hela anläggningen en gång i stora drag skall te sig i färdigt skick. Det synes önskvärt, att riksdagen får taga del av denna plan, då riksdagen nästa gång har att pröva frågan om anvisande av medel för sjukhusanläggningen.

Nu anförda synpunkter och önskemål beträffande byggnadskommittén förväntar riksdagen skola bliva behörigen iakttagna vid kommitténs organiserande och under dess arbete.

I likhet med departementschefen anser riksdagen, att kostnaderna för nämnda kommitté — vilka kostnader riksdagen förutsätter skola hållas inom måttliga gränser — böra bestridas av byggnadsanslaget. Så bör för övrigt över huvudtaget ske med alla återstående utgifter för utredningar av olika slag, som skett i och för ifrågavarande anläggning.

De verkställda kostnadsberäkningarna kunna uppenbarligen icke vara annat än av approximativ beskaffenhet. Då riksdagen beviljar det äskade byggnadsanslaget, 11,626,984 kronor, vill riksdagen emellertid betona, att riksdagen icke endast betraktar denna summa som en maximisiffra, beträffande vilken under inga omständigheter något överskridande må ifrågakomma, utan även räknar med att hela beloppet ej skall bliva behöfligt för de angivna ändamålen.

I fråga om företagets finansiering ansluter sig Eders Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag till det förslag, som härutinnan förelades 1930 års riksdag (se sid. 224—227 i Eders Kungl. Maj:ts proposition nr 232 till sistnämnda riksdag), med de ändringar allenast, som betingas av den lägre kost-

nadssumma, vartill den nya utredningen kommit. Riksdagen har ansett sig böra bifalla vad i förevarande avseende av Eders Kungl. Maj:t föreslagits. Dock finner riksdagen nödigt att på en punkt göra ett förtydligande uttalande, nämligen ifråga om erläggandet av s. k. platskostnadsavgift för de 204 för »landet i övrigt» avsedda vårdplatserna. Enligt Eders Kungl. Maj:ts förslag skulle vederbörande sjukvårdsområden — fränsett Stockholms stad och län — vara befriade från att betala sådan avgift. Däremot framgår det icke fullt klart av propositionen, huru det i detta hänseende skulle ordnas för Stockholms stad och Stockholms län. Enligt riksdagens mening föreligga inga skäl att låta staden och länet komma i åtnjutande av dylik befrielse från platskostnadsavgift, utan de böra i den mån, de belägga omförmälda 204 platser, gälda nämnda avgift på sätt ursprungligen varit avsett även för övriga sjukvårdsområden.

Det ifrågasatta samarbetet med jubileumsfonden och cancerföreningen finner riksdagen vara för staten fördelaktigt och anser sig därför böra godkänna förslaget i denna del. Då i fråga om Stockholms stad och Stockholms län det icke visat sig möjligt att erhålla gynnsammare villkor än enligt förut upprättat preliminärt avtal, torde annan utväg icke erbjudas än att godtaga även vad härutinnan föreslagits.

I övrigt föranleder Eders Kungl. Maj:ts förslag icke någon erinran från riksdagens sida.

Under åberopande av vad sålunda anförts får riksdagen anmäla, att riksdagen, med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag,

dels beslutat

att uppförandet av det nya kliniska sjukhus, benämnt karolinska sjukhuset, varom 1930 års riksdag fattat beslut, skall — med beaktande av vad riksdagen härutinnan ovan anført — i huvudsaklig överensstämmelse med av arkitekten E. C. Westman år 1928 upprättade, numera överarbetade ritningar och kostnadsförslag i första byggnadsetappen omfatta:

a) följande kliniker med polikliniker, nämligen en medicinsk, en kirurgisk, en radioterapeutisk, en oftalmologisk, en oto-laryngologisk och en obstetrisk-gynekologisk klinik, ävensom ett röntgendiagnostiskt institut;

b) följande för klinikerna gemensamma inrättningar, nämligen isoleringsavdelning, tandpoliklinik, centrallaboratorium, badavdelning, gymnastikavdelning, apotek, desinfektionsavdelning, kök och matsalar, tvättrinättning, begravningskapell, personalbostäder, förråds- och verkstadslokaler ävensom ångpanneanläggning; samt

c) en patologisk institution;

att med den radioterapeutiska kliniken skall sammanföras cancerföreningens i Stockholm nuvarande vårdanstalt för kräftsjuka, radiumhemmet, ävensom forskningsavdelningar, allt i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som en av Hans Maj:t Konungen tillsatt kommitté i betänkande den 23 maj 1929 angivit och som av honom godkänts, samt i enlighet

med den närmare överenskommelse, som Eders Kungl. Maj:t kan komma att träffa med styrelserna för jubileumsfonden och cancerföreningen;

att avtal må träffas rörande samarbete för sjukhusets uppförande och drift mellan staten, Stockholms stad och Stockholms läns landsting i enlighet med av chefen för ecklesiastikdepartementet i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 14 mars 1930 förordade samt av staden och landstinget godtagna bestämmelser;

att byggnadsföretaget skall — med beaktande av vad riksdagen härutinnan ovan anfört — finansieras i huvudsaklig överensstämmelse med de av nämnda departementschef i samma statsrådsprotokoll förordade grunderna;

dels i enlighet härmed till ifrågavarande byggnadsarbeten i första etappen samt till bestridande av utgifter för uppgörande av detaljritningar, arbetsbeskrivningar m. m., ävensom till övriga i samband med dessa byggnadsarbeten stående administrationskostnader beviljat ett belopp av 11,626,984 kronor samt därav för budgetåret 1931/1932 såsom extra reservationsanslag anvisat 750,000 kronor;

dels ock medgivit, att till det under åttonde huvudtiteln för budgetåret 1930/1931 uppförda reservationsanslaget till kommittéer och utredningar genom sakkunniga må från det för samma budgetår anvisade extra reservationsanslaget av 300,000 kronor till förberedande arbeten för karolinska sjukhuset överföras ett belopp av 20,000 kronor.

Stockholm den 28 maj 1931.

Med undersätlig vördnad.
